

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

У тезах розглянуто особливості перекладу юридичних текстів на прикладі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Проаналізовано лексико-семантичні й граматичні трансформації, специфіку передання юридичної термінології, труднощі при перекладі назв міжнародних інституцій та багатокомпонентних термінів. Наголошено на ролі перекладача як посередника між різними правовими системами.

Ключові слова: юридичний переклад, термінологія, трансформація, правовий дискурс, асоціація, ЄС.

The paper discusses features of legal translation based on the EU-Ukraine Association Agreement. It analyzes lexical and grammatical transformations, challenges in translating legal terms and names of international institutions. The translator is seen as a mediator between legal systems.

Key words: legal translation, terminology, transformation, legal discourse, association, EU.

Актуальність дослідження зумовлена потребою точного перекладу правових документів у контексті європейської інтеграції України. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є стратегічним документом, що визначає напрями політичного, економічного та правового співробітництва між сторонами. Її юридична сила та міжнародний статус вимагають надзвичайної точності й відповідальності при перекладі. Передання таких текстів не повинно мати смислових викривлень,

тому юридичний переклад цього документа потребує дотримання термінологічної точності, юридичної відповідності, а також стилістичної нормативності згідно з вимогами офіційно-ділового стилю [3, с. 208].

Переклад юридичних текстів справедливо вважається одним із найскладніших напрямів у перекладацькій діяльності [1, с. 75]. Це пояснюється не лише складністю термінології, а й самою природою правових текстів, які мають високу концентрацію спеціалізованої лексики, містять численні мовні кліше, сталі конструкції, архаїзми, латинські й французькі запозичення, а також скорочення, які потребують тлумачення [4, с. 268]. Крім того, англійські юридичні документи широко використовують пасивні конструкції та модальні дієслова, зокрема *shall*, що не має прямого відповідника в українській мові й потребує граматичних трансформацій.

Варто враховувати, що загальнозживані слова у юридичному контексті можуть набувати специфічного правового змісту. Так, наприклад, терміни *body*, *title*, *case* мають інше значення в праві, ніж у побутовій мові. Відповідно, перекладач повинен володіти не лише мовною, а й термінологічною компетенцією, аби забезпечити точність і логічну зв'язність тексту. Особливе значення має також адаптація синтаксичних структур — відмова від буквально-го перекладу на користь функціонально адекватного [2, с. 95].

У межах дослідження розглянуто типові трансформації, що застосовуються при перекладі юридичних термінів з англійської на українську мову, а саме:

- калькування (*UN Charter* → «Статут ООН»);
- лексичне додавання (*Political and Security Committee* → «Комітет з питань політики та безпеки»);
- описовий переклад (*judiciary* → «судова влада»);
- транспозиція (*Member States* → «держави-члени»);
- конкретизація (*refugee law* → «норми права, що регулюють статус біженців»);
- узагальнення (*surcharge* → «додатковий платіж»).

Також у дослідженні проаналізовано переклад однокомпонентних термінів, таких як *corruption*, *extradition*, *terrorism*, які переважно мають усталені відповідники в українській юридичній мові. Для таких термінів зазвичай застосовується лексичне калькування або транслітерація. Проте деякі терміни можуть потребувати додаткової конкретизації або адаптації до українського правничого контексту.

Особливу увагу приділено багатокомпонентним юридичним термінам, що часто трапляються в тексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Для їх перекладу застосовуються різні трансформації, які дозволяють зберегти зміст, юридичну точність і стилістичну відповідність. Наприклад, термін *high officials* передано як «посадові особи високого рівня» — із використанням описового перекладу, який замінює стисле англійське словосполучення розгорнутою фразою, зрозумілою для українського правового дискурсу. Такий підхід дозволяє точніше передати значення та статус осіб у контексті офіційно-ділового стилю, незважаючи на втрату компактності оригіналу.

Окремим об'єктом аналізу стали назви міжнародних договорів, організацій та комітетів, що містяться в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Їх переклад вимагає точного використання усталених термінів, дотримання юридичної відповідності та врахування функціонального призначення у правовому контексті. Як приклад, назву *Political and Security Committee* у перекладі подано як «Комітет з питань політики та безпеки». Тут застосовано лексичне додавання — введено словосполучення «з питань», якого немає в оригіналі, але забезпечує термінологічну точність і стилістичну природність в українській мові.

У процесі дослідження підтверджено, що юридичний переклад вимагає не лише лінгвістичних навичок, а й розуміння особливостей правової системи, жанру тексту, інституційного контексту, а також соціально-культурних чинників. Недостатньо просто знати слова — потрібно розуміти юридичну суть

терміна та його функціональне навантаження в конкретному контексті.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів у процесі підготовки фахівців з юридичного перекладу, для укладання глосаріїв термінів, а також для вдосконалення методичних підходів до перекладу правових документів міжнародного характеру.

Список використаних джерел

1. Примак О. М., Прокопчук Л. В. Проблематика перекладу юридичних текстів. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ : Київський нац. економічний ун-т ім. В. Гетьмана, 2023. С. 75–76.
2. Роєнко Л., Горлатова О., Редько С. Особливості перекладу юридичних текстів. *Актуальні питання іноземної філології*. 2021. Вип. 15. С. 91–96.
3. Шатковська Д. М., Рябокінь Н. О. Особливості відтворення англословних юридичних термінів в українських перекладах. *Нова філологія*. 2020. № 80. С. 205–210.
4. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. Вип. 4. С. 266–272.

Список ілюстративних джерел

1. Association agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. Brussels, 27 June 2014. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0529\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0529(01)).
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої від 27 червня 2014 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.